

Spoštovani,

v nadaljevanju vam pošiljamo odgovore Levice.

lp

1. Umetna inteligenca mora pomagati, ne škodovati potrošnikom Množična uporaba avtomatiziranih odločitev na podlagi algoritmov v komercialne namene spreminja potrošniške trge in družbo kot celoto. Na trg prihajajo novi izdelki in storitve, a potrebujemo zakonodajo, ki bo potrošnikom zagotovila, da se lahko izognejo tveganjem, kot so diskriminacija, izguba zasebnosti in avtonomnosti ter pomanjkanje preglednosti.

Neizbežnost tehnologije za vsakodnevna opravila je dejstvo sodobne družbe, po drugi strani pa ta ne zna zaobjeti njenih stranskih produktov. Med drugim se soočamo z vdori v zasebnost, z nepooblaščenimi vpogledi v posameznikove preference ter z nadzorom nad interesi in aktivnostmi. Levica zagovarja medmrežje in visokotehnološke produkte kot odprto platformo, ki mora biti dostopna vsem, brez nepotrebne nadzora vedenja posameznika in izrabe ter informacij v komercialne in druge namene. V skladu s tem Levica podpira vsakršno zakonodajo, ki bo preprečevala diskriminacijo in izgubo zasebnosti.

2. Potrošnikom namenjeni izdelki bi morali trajati dlje Tiskalniki ali pametni telefoni, ki jih kmalu po izteku garancije ni mogoče popraviti, električni izdelki, ki se prehitro pokvarijo, na trgu ni več rezervnih delov... Potrošniki smo soočeni s posledicami »prezgodnjega zastaranja« izdelkov, ki močno obremenjujejo okolje, ne le naš žep. Evropska komisija je leta 2015 sprejela akcijski načrt za krožno gospodarstvo, ki naj bi zagotovilo trajnejše in lažje popravljive izdelke, a učinkovitih ukrepov še ni.

V Levici podpiramo koncept od-rasti, ki v ospredje postavlja odgovornost, preudarnost in skromnost preko krožnega gospodarstva, obnovljivih virov energije, zmanjšane porabe naravnih virov, ponovne uporabe, reciklaže in s preišljenim odnosom do okolja, namesto eksponentne ekonomske rasti, ki služi le peščici najbogatejših multikorporacij. V visoko razviti in povezani družbi z omejenimi viri je načrtovana zastarelost koncept, ki je okoljsko izjemno problematičen, saj predvideva minimalno možno uporabno vrednost izdelka, najpogosteje do garancijskega roka ali do naslednjega modela. Levica podpira akcijski načrt za krožno gospodarstvo, mora pa ta biti dovolj ambiciozen, da bo proizvedel dejanske pozitivne učinke na okolje.

3. Označbe na živilih bi morale olajšati zdravo izbiro Vsak drugi odrasli in vsak tretji otrok v Evropi je pretežak ali predebel.

A izbira (bolj) zdravih živil ni preprosta. Od decembra 2016 mora biti na embalaži prehranskih izdelkov in brezalkoholnih pijač navedena njihova prehranska vrednost.

A mnogim potrošnikom številke niso najbolj razumljive. Prav bi jim prišlo na primer barvno kodiranje v obliki prehranskega semaforja, ki ga v Sloveniji ZPS promovira že več kot desetletje. Pri tem nas podpira Ministrstvo za zdravje, pozna in želi si ga tudi dobra polovica potrošnikov, ki so sodelovali v anketi za EU volitve. V državah članicah se uporabljajo različne sheme, kar med potrošnike vnaša zmedo, ki jo izkoriščajo ponudniki.

Podpiramo celostni pristop k izobraževanju in informiranju glede zdravega in okolju prijaznega načina življenja vseh, saj s tem omogočamo zdravo življenje širše na ravni EU. Označbe na živilih, vključno s pijačami, morajo biti v skladu z dejansko hranljivo vrednostjo.

Ob tem bo v 21. stoletju ključnega pomena sprememba perspektive o uravnoteženi prehrani. Hrana, ki temelji izključno na živilih rastlinskega izvora je po vseh raziskavah lahko uravnotežena, zato bi moral NIJZ v skladu s tem spremeniti v svojih smernicah drastično zmanjšati predpisano količino hrane živalskega izvora in tudi začeti omejevati promoviranje izdelkov, ki temeljijo na živilih živalskega izvora.

Izpostavljamo tudi razliko med kvaliteto hrane in vsebnostjo hranljivih sestavin, ki dalje deli Evropo, zato bomo vztrajali pri tem, da se razlike v kvaliteti hrane med Zahodno in Vzhodno Evropo, nemudoma prepovejo. Tudi zato je poenoten način označevanja živil v EU ključen.

4. Zdravila morajo biti tudi cenovno dostopna in varna. Visoke cene in pomanjkanje zdravil ovirata evropskim potrošnikom dostop do potrebnega zdravljenja. Cene novih zdravil za zdravljenje hudih bolezni so tako visoke, da vlade silijo v sprejemanje težkih odločitev o tem, katera bodo predmet povračil in katera nova učinkovita zdravila zato morda ne bodo dostopna pacientom. Hkrati so številna nova zdravila odobrena na podlagi manj trdnih kliničnih podatkov, kar potrošnike izpostavlja potencialno višjim tveganjem.

Pomanjkanje ali nedostopnost zdravil, ki jih bolniki nujno potrebujejo, je nedopustna. Vse manj je novih zdravil, vse več je preimenovanj starih.

Farmacevtska podjetja delujejo izrazito kartelno in ohranjajo visoke cene zdravil. Po nekaterih ocenah produkcija zdravil predstavlja 8% njihove končne prodajne cene. Ciljna populacija farmacevtske industrije so zdravniki in ne bolniki. Levica podpira razbitje monopola farmacevtskih podjetij, da bi zagotovili poceni in množično produkcijo zdravil ter njihovo prodajo, obenem pa začeli vlagati v raziskave in razvoj zdravil, namesto v analize trga zdravstvenih storitev. Nenazadnje je potrebno predvsem zagotoviti dostop do ustreznih zdravil vsem, ki jih potrebujejo, v okviru kvalitetnega javnega zdravstva.

5. Potrošniki ne smejo biti izpostavljeni škodljivim kemikalijam. Število kroničnih in hudih bolezni v EU narašča. Kemikalije naj bi imele pri tem pomembno vlogo. Kljub temu, da ima Evropska unija smel načrt ravnanja s kemikalijami, je številne kemikalije mogoče zaslediti v izdelkih splošne rabe. Zakonodaja, ki preprečuje prisotnost strupenih snovi v izdelkih, je razpršena, nesistematična in nedosledna, pa tudi nadzor je pomanjkljiv. To dokazujejo tudi potrošniška testiranja, ki pogosto odkrivajo skrb vzbujajoče kemikalije v izdelkih, s katerimi so potrošniki redno in dolgoročno v tesnem stiku (oblačila, čevlji, igrače, izdelki za nego otrok, kozmetika, higienski izdelki in številni drugi).

Levica podpira prepoved škodljivih kemikalij v izdelkih splošne rabe.

Opozarjamo na primer glifosata, ki je pogosto uporabljen v kmetijski proizvodnji, kljub raziskavam, ki jasno kažejo na njegove karcinogene učinke. Kljub temu EU dovoljuje njegovo nadaljnjo uporabo.

Levica je v DZ zavzela močno držo proti uporabi glifosata in drugih škodljivih kemikalij.

Slednje se pogosto znajdejo v EU tudi zaradi multilateralnih prostotrgovinskih sporazumov, ki nižajo standarde. Levica bo tudi v prihodnje podpirala zakonodajo, ki bo prepovedovala prisotnost škodljivih kemikalij v izdelkih.

Dr. Nikola Janovič Kolenc
Strokovni sodelavec za odnose z javnostmi